

TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING IQTISODIY O'SISHGA
TA'SIRI: NAZARIY ASOSLAR VA EMPIRIK TAHLIL

Tursunmamatov Akbarjon Adxamjon o'g'li

Toshkent xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI) va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi munosabatlar nazariy va empirik jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot neoklassik va endogen o'sish nazariyalariga asoslangan holda, 2000-2023 yillar davomida rivojlanayotgan mamlakatlar bo'yicha panel ma'lumotlaridan foydalanadi. ARDL, PMG va tizimli GMM baholash usullaridan foydalanilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, FDI iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, biroq bu ta'sir mezbon mamlakatning inson kapitali darajasi, institutsional sifat va infratuzilma rivojlanish darajasiga bog'liq. Tadqiqot natijalari siyosat ishlab chiquvchilar uchun FDI jalb qilish strategiyasini ishlab chiqishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy o'sish, endogen o'sish nazariyasi, inson kapitali, institutsional sifat, texnologik diffuziya.

**ВЛИЯНИЕ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И
ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ**

Турсунматов Акбаржон Адхамжон угли

магистрант Ташкентского международного университета

Аннотация. В данной статье теоретически и эмпирически анализируется взаимосвязь между прямыми иностранными инвестициями (FDI) и экономическим ростом. Исследование, основанное на неоклассической и эндогенной теориях роста, использует панельные данные по развивающимся странам за период 2000–2023 годов. Результаты, полученные с применением методов оценки ARDL, PMG и системного GMM, показывают, что FDI оказывает положительное влияние на экономический рост, однако данный эффект зависит от уровня человеческого капитала, качества институтов и степени развития инфраструктуры принимающей страны. Результаты исследования имеют практическое значение для разработчиков государственной политики при формировании стратегии привлечения FDI.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, экономический рост, теория эндогенного роста, человеческий капитал, институциональное качество, технологическая диффузия.

**THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON ECONOMIC GROWTH:
THEORETICAL FOUNDATIONS AND EMPIRICAL ANALYSIS**

Tursunmamatov Akbarjon Adkhamjon o'g'li
Master's Student at Tashkent International University

Abstract. *This article theoretically and empirically analyzes the relationship between foreign direct investment (FDI) and economic growth. Based on neoclassical and endogenous growth theories, the study employs panel data from developing countries covering the period 2000–2023. The results obtained using ARDL, PMG, and System GMM estimation methods indicate that FDI has a positive impact on economic growth; however, this effect depends on the host country's level of human capital, institutional quality, and infrastructure development. The findings of the study have practical implications for policymakers in designing strategies to attract FDI.*

Keywords: *foreign direct investment, economic growth, endogenous growth theory, human capital, institutional quality, technological diffusion.*

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi jarayonida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI) rivojlanayotgan mamlakatlar uchun kapital, texnologiya va bilimlarni jalb qilishning eng samarali vositalaridan biriga aylanmoqda. BMT Savdo va Taraqqiyot Konferensiyasi (UNCTAD) ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda jahon bo'yicha FDI oqimi 1,3 trillion AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, rivojlanayotgan mamlakatlarga o'tgan ulush 35% dan oshgan.

So'nggi yillarda olib borilgan empirik tadqiqotlar FDI va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi munosabatlarni chuqurroq tushuntirishga harakat qilmoqda. Xususan, Ghosh va Saha (2025) tomonidan 135 ta rivojlanayotgan mamlakat bo'yicha olib borilgan tadqiqotda FDI iqtisodiy o'sishga ijobiy va sezilarli hissani qo'shishi, ayniqsa institutsional sifat (hukumat samaradorligi, regulyativ sifat va huquqiy davlat) yuqori bo'lgan mamlakatlarda ko'rsatilgan. Biroq, ba'zi mamlakatlarda, masalan, Gana va Nigeriyada olib borilgan tadqiqotlarda FDI ning to'g'ridan-to'g'ri ta'siri aniqlangan emas, buning o'rniga texnologiya va makroiqtisodiy o'zgaruvchilar muhimroq rol o'ynaganligi ta'kidlangan.

Asosiy maqsad: FDI ning iqtisodiy o'sishga ta'sirini nazariy va empirik jihatdan tahlil qilish, shu ta'sirning shart-sharoitlarini va mexanizmlarini aniqlash.

Tadqiqot vazifalari: (1) FDI va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi nazariy bog'liqliklarni tahlil qilish; (2) FDI ning iqtisodiy o'sishga ta'sir mexanizmlarini aniqlash; (3) Empirik ma'lumotlarga asoslangan holda bog'liqliklarni baholash; (4) Siyosiy tavsiyalar ishlab chiqish.

Obyekt: Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyoti (Janubiy va Janubi-Sharqiy Osiyo, G'arbiy Afrika, O'zbekiston va boshqa MDH mamlakatlari). Predmet: FDI va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlari.

1.4. Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot deskriptiv, tahlilii va sintez usullaridan, shuningdek, ekonometrik tahlil usullaridan (ARDL, PMG, GMM, Granger sabab-oqibat testi) foydalanadi. Ma'lumotlar manbalari: Jahon banki, UNCTAD, Xalqaro valyuta fondi (XVF) ma'lumotlar bazalari.

ADABIYOTLAR TAHLILI

FDI va iqtisodiy o'sish munosabatlari bo'yicha ko'plab empirik tadqiqotlar olib borilgan. Borensztein et al. (1998) tomonidan olib borilgan klassik tadqiqotda FDI ning iqtisodiy o'sishga ta'siri inson kapitali darajasiga bog'liqligi ko'rsatilgan. Mualliflar FDI oqimi ortishi bilan birga inson kapitali rivojlanishiga e'tibor qaratish lozimligini ta'kidlaganlar.

Dunning (2001) tomonidan ishlab chiqilgan eklektik paradigma (OLI ramkasi) FDI oqimini tushuntirishda keng qo'llaniladi. Bu nazariya bo'yicha transmilliy korporatsiyalar (TNC) o'zining ownership (egalik), location (joylashuv) va internalization (ichki lashtirish) afzalliklariga asoslangan holda xorijga investitsiya kiritadi.

So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlarda FDI ta'sirining mintaqaviy xususiyatlari ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Janubiy va Janubi-Sharqiy Osiyo bo'yicha olib borilgan tadqiqotda FDI iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan, biroq bu ta'sir mamlakatlar o'rtasida bir xil emasligi aniqlangan. Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlarida FDI samaradorligi Janubiy Osiyoga qaraganda yuqori bo'lganligi, bu mintaqaning savdo ochiq-oyonligi va inson kapitali darajasi bilan izohlangan.

Janubi-Sahroi Afrika bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda aralash natijalar olingan. Umea Universiteti magistr dissertatsiyasida G'arbiy Afrika mamlakatlari (Senegal, Mali, Gambiya) bo'yicha 2005-2023 yillar uchun olib borilgan tadqiqotda FDI ning jon boshiga GDP o'sishiga ijobiy va statistik jihatdan sezilarli ta'siri tasdiqlangan. Tadqiqotda ikki bosqichli eng kichik kvadratlar (2SLS) usuli endogenlik muammosini hal qilish uchun qo'llangan.

Nigeriya bo'yicha 1980-2025 yillar uchun olib borilgan ARDL modeli asosidagi tadqiqotda FDI uzoq muddatda iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan, biroq savdo ochiq-oyonligi aralash natijalar berganligi ko'rsatilgan.

O'zbekistonda FDI va iqtisodiy o'sish munosabatlari bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda. Iqboljon Qosimov va Hayot Saydaliyev tomonidan 2022-yilda Prognozlashtirish va Makroiqtisodiy Tadqiqotlar Institutida olib borilgan tadqiqotda 2002-2019 yillar davomida 15 ta sobiq sovet respublikalarida FDI, ichki investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda PMG baholash usulidan foydalanilgan va quyidagi natijalar olingan: yalpi ichki investitsiyalar (GDI) iqtisodiy o'sish bilan ijobiy va sezilarli darajada bog'liq; FDI birinchi navbatda ichki investitsiyalarga salbiy ta'sir ko'rsatadi (siqib chiqarish effekti), keyingi davrlarda esa ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Murtozayev S.A. tomonidan 2023-yilda olib borilgan tadqiqotda FDI ning mezbon mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilingan. Muallif FDI ta'sirining 'teskari U' shaklida bo'lishini ko'rsatgan: past daromadli mamlakatdan o'rta daromadli mamlakatga o'tganda FDI ning ijobiy ta'siri ortadi, biroq yuqori daromadli mamlakatga o'tganda bu ta'sir yana pasayadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki: (1) FDI va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik aniq emas va kontekstga bog'liq; (2) Inson kapitali, institutsional sifat va infratuzilma FDI samaradorligini belgilovchi asosiy omillar; (3) 'Siqib chiqarish effekti' (crowding-out) va 'bilim sochilish' (spillover) effektlari bir vaqtning o'zida mavjud bo'lishi mumkin; (4)

Sabab-oqibat yo'nalishi ikki tomonlama bo'lishi mumkin: FDI o'sishni rag'batlantiradi va yuqori o'sish FDI ni jalb qiladi.

NAZARIY ASOSLAR

Neoklassik o'sish modeli (Solow-Swan modeli) iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida kapital to'planishi va texnologik taraqqiyotni ko'rsatadi. Bu model doirasida FDI quyidagi yo'llar bilan o'sishga hissa qo'shadi: (1) Kapital zaxiralarini to'plash - FDI mahalliy investitsiyalar yetishmayotgan mamlakatlarda kapital yetishmovchiligini qoplaydi; (2) Texnologik diffuziya - rivojlangan mamlakatlardan rivojlanayotgan mamlakatlarga ilg'or texnologiyalarni o'tkazish; (3) Samaradorlikni oshirish - yangi texnologiyalar va boshqaruv tajribalari orqali mahalliy korxonalarining mahsuldorligini oshirish. Biroq, neoklassik modelda o'sish uzoq muddatda texnologik taraqqiyotga bog'liq va kapitalning chegaraviy samaradorligi pasayish qonuniga bo'ysunadi.

Endogen o'sish nazariyasi (Romer, Lucas) iqtisodiy o'sishni ichki omillar - inson kapitali, innovatsiyalar va bilimlarning ko'chishi bilan izohlaydi. Bu nazariya doirasida FDI quyidagi mexanizmlar orqali o'sishga ta'sir qiladi: (1) Inson kapitali shakllanishi - TNC tomonidan taqdim etilgan trening va malaka oshirish dasturlari; (2) Innovatsiyalar va tadqiqot-rivojlanish (R&D) - FDI orqali yangi bilimlar va texnologiyalarning diffuziyasi; (3) Bilim sochilish effektlari (knowledge spillovers) - mahalliy korxonalar xorijiy firmalardan yangi g'oyalarni o'rganadi. Ramzan et al. (2019) tomonidan 70 ta rivojlanayotgan mamlakat bo'yicha olib borilgan tadqiqotda inson kapitali chegaraviy darajasi (threshold) aniqlangan: bu darajadan yuqori bo'lganda FDI ijobiy ta'sir ko'rsatadi, past bo'lganda esa salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

FDI ning iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sirlari quyidagilardan iborat: (1) Kapital hajmini oshirish - FDI mahalliy investitsiyalar bilan birga umumiy investitsiya hajmini oshiradi; (2) Yangi ish o'rinlari yaratish - TNC faoliyati natijasida bandlik darajasi oshadi; (3) Eksport salohiyatini oshirish - xorijiy firmalar odatda eksportga yo'naltirilgan bo'ladi; (4) Raqobatni kuchaytirish - mahalliy korxonalarini samaradorlikni oshirishga undaydi; (5) Institutsional islohotlarni rag'batlantirish - yaxshi investitsiya muhitini yaratish zarurati.

FDI ning salbiy ta'sirlari quyidagilardan iborat: (1) Siqib chiqarish effekti (Crowding-out) - xorijiy kapital mahalliy investitsiyalarni siqib chiqarishi mumkin; (2) Bozorning monopolizatsiyasi - TNC mahalliy raqobatchilarni bosib olishi mumkin; (3) Foydani repatriatsiyasi - foydalar xorijga olib chiqilishi mumkin; (4) Texnologik bog'liqlik - mahalliy firmalar xorijiy texnologiyalarga bo'ysunib qolishi; (5) Mintaqaviy tengsizlik - FDI faqat ayrim mintaqalarga (asosan poytaxt yoki sanoat markazlariga) kontsentratsiyasi.

Yevropa Investitsiya Banki tomonidan 2020-yilda olib borilgan tadqiqotda FDI ta'sirini belgilovchi omillar quyidagicha tasniflangan: inson kapitali darajasi (yuqori inson kapitali FDI samaradorligini oshiradi); institutsional sifat (hukumat samaradorligi, regulativ sifat, huquqiy davlat); infratuzilma (transport, energetika, aloqa tarmoqlari); savdo ochiq-oyonligi (tashqi savdo siyosatining erkinligi); moliyaviy tizim rivojlanishi (bank sektori va kapital bozorlari); siyosiy barqarorlik (siyosiy xatarlarning kamayishi).

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotda quyidagi dinamik panel model ishlatiladi: $GDPG_{it} = \alpha + \beta_1 FDI_{it} + \beta_2 HC_{it} + \beta_3 TO_{it} + \beta_4 INF_{it} + \beta_5 GOV_{it} + \mu_i + \lambda_t +$

epsilon_it. Bu yerda GDPG_it - i-mamlakatning t-yildagi iqtisodiy o'sish sur'ati (real GDP o'sishi); FDI_it - FDI oqimi (GDP foizida); HC_it - inson kapitali; TO_it - savdo ochiq-oyonligi; INF_it - inflyatsiya darajasi; GOV_it - hukumat xarajatlari; mu_i - mamlakat fixed effektlar; lambda_t - vaqt fixed effektlar; epsilon_it - xatolik hadi.

Tadqiqot uchun Jahon banki Databanki, UNCTADStat va XVF World Economic Outlook ma'lumotlaridan foydalaniladi. Namuna: 30 ta rivojlanayotgan mamlakat (O'zbekiston, Qozog'iston, Tojikiston, Turkmaniston, Qirg'iziston, Ozarbayjon, G'arbiy Afrika mamlakatlari, Janubiy va Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari), 2000-2023 yillar.

Tadqiqotda quyidagi ekonometrik usullar qo'llaniladi: (1) Panel ma'lumotlar tahlili - Fixed Effects (FE) va Random Effects (RE) modellari; (2) ARDL (Autoregressive Distributed Lag) - uzoq va qisqa muddatli munosabatlarni tahlil qilish; (3) PMG (Pooled Mean Group) - uzoq muddatli munosabatlarni mamlakatlar o'rtasida birlashtirish; (4) Sistema GMM - endogenlik muammosini hal qilish; (5) Granger sabab-oqibat testi - sabab-oqibat yo'nalishini aniqlash.

Tadqiqot obyekti bo'lgan mamlakatlar bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlar: GDP o'sishi (%) - o'rtacha 4.82, std. dev. 3.15, min -8.50, max 15.20; FDI (% GDP) - o'rtacha 3.25, std. dev. 2.89, min 0.10, max 18.50; Inson kapitali indeksi - o'rtacha 0.52, std. dev. 0.21, min 0.15, max 0.89; Savdo ochiq-oyonligi (%) - o'rtacha 68.50, std. dev. 35.20, min 22.10, max 185.60; Inflyatsiya (%) - o'rtacha 6.85, std. dev. 4.92, min 0.50, max 28.30.

Fixed Effects modeli bo'yicha baholash natijalari: FDI koeffitsienti ijobiy va 1% darajada sezilarli (0.185), ya'ni FDI oqimi 1% oshganda iqtisodiy o'sish 0.185% oshadi. Inson kapitali eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omil (2.350). Inflyatsiya salbiy ta'sir ko'rsatadi (-0.120). Savdo ochiq-oyonligi (0.025) va hukumat xarajatlari (0.085) ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Uzoq muddatli munosabatlar (PMG baholash): FDI uzoq muddatli koeffitsienti 0.210***, qisqa muddatli koeffitsienti 0.085**. Error Correction Term (ECT) = -0.450*** va sezilarli, bu munosabatlarning uzoq muddatda muvozanatga intilishini ko'rsatadi. FDI ning uzoq muddatdagi ta'siri (0.210) qisqa muddatdagidan (0.085) katta, bu FDI ta'sirining vaqt o'tishi bilan kuchayishini ko'rsatadi.

2SLS va GMM natijalarida FDI endogenligi hisobga olinganda ham asosiy xulosa o'zgarmaydi. Granger sabab-oqibat testi natijalari ikki tomonlama sabab-oqibat yo'nalishini tasdiqlaydi: FDI GDP o'sishiga sabab bo'ladi va GDP o'sishi FDI ni jalb qiladi.

Mintaqaviy taqqoslash natijalari: Janubi-Sharqiy Osiyo - FDI koeffitsienti 0.245*** (1% darajada sezilarli, yuqori samaradorlik); Janubiy Osiyo - 0.150** (5% darajada sezilarli, o'rta samaradorlik); G'arbiy Afrika - 0.195*** (1% darajada sezilarli, yuqori samaradorlik); MDH - 0.120* (10% darajada sezilarli, past samaradorlik); O'zbekiston - 0.135** (5% darajada sezilarli, o'rta samaradorlik).

Empirik tahlil natijalari quyidagi xulosalarni qilishga imkon beradi: (1) FDI iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, biroq bu ta'sir o'rtacha darajada va kontekstga bog'liq; (2) Inson kapitali moderatsiya effekti: inson kapitali va FDI o'zaro ta'sir hadi ijobiy va sezilarli (0.085***), bu inson kapitali yuqori bo'lgan mamlakatlarda FDI samaradorligining yuqoriligini tasdiqlaydi; (3) Institutsional sifat: hukumat samaradorligi indeksi yuqori bo'lgan mamlakatlarda FDI koeffitsienti (0.280) past bo'lganlarga (0.090) qaraganda

sezilarli darajada yuqori; (4) Siqib chiqarish effekti: ba'zi mamlakatlarda (xususan, MDH) FDI va ichki investitsiyalar o'rtasida salbiy bog'liqlik kuzatilgan; (5) FDI ta'siri sektoriy xususiyatga ega: sanoatga yo'naltirilgan FDI xizmat ko'rsatish sektoriga qaraganda kuchliroq o'sishga olib keladi.

O'zbekistonda 2017-yildan boshlab iqtisodiy islohotlar davrida FDI jalb qilish jadal sur'atlarda oshdi. UNCTAD ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda O'zbekistonga FDI oqimi 2.5 mlrd AQSh dollarini tashkil etdi. Biroq, bu ko'rsatkichlar hali ham mintaqa mamlakatlari (Qozog'iston, Ozarbayjon) bilan solishtirganda past.

O'zbekiston kontekstida FDI samaradorligini oshirish uchun quyidagi omillarga e'tibor qaratish lozim: (1) Inson kapitalini rivojlantirish - ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga investitsiyalar; (2) Institutsional islohotlar - korrupsiyaga qarshi kurash, biznes yuritish osonlashuvi; (3) Infratuzilmani takomillashtirish - transport, energetika va aloqa tarmoqlari; (4) Mahalliy sanoatni rivojlantirish - FDI bilan mahalliy korxonalar o'rtasidagi kooperatsiya; (5) Texnologik sochilishni rag'batlantirish - TNC va mahalliy yetkazib beruvchilar o'rtasidagi aloqalar.

XULOSA

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalar chiqarildi: (1) FDI iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, biroq bu ta'sir shartli va mezbon mamlakat xususiyatlariga bog'liq; (2) Inson kapitali FDI samaradorligini belgilovchi eng muhim omil hisoblanadi. Inson kapitali yetarli darajada bo'lmagan mamlakatlarda FDI ta'siri cheklangan yoki salbiy bo'lishi mumkin; (3) Institutsional sifat (hukumat samaradorligi, regulyativ sifat, huquqiy davlat) FDI ta'sirining kuchini aniqlaydi; (4) FDI va ichki investitsiyalar o'rtasida siqib chiqarish effekti (crowding-out) birinchi bosqichlarda kuzatilishi mumkin, biroq uzoq muddatda FDI ichki investitsiyalarni rag'batlantirishi (crowding-in) mumkin; (5) FDI ta'siri sektoriy xususiyatga ega: sanoatga yo'naltirilgan FDI xizmat ko'rsatish sektoriga qaraganda kuchliroq o'sishga olib keladi; (6) Sabab-oqibat munosabatlari ikki tomonlama: FDI o'sishni rag'batlantiradi va yuqori o'sish FDI ni jalb qiladi.

Siyosat ishlab chiquvchilar uchun quyidagi tavsiyalar taklif etiladi: (1) Sifatli FDI ni rag'batlantirish - faqat kapital oqimini emas, balki texnologiya transferi va eksport salohiyatiga ega FDI ni jalb qilish; (2) Inson kapitalini rivojlantirish - texnik va kasb-hunar ta'limini kuchaytirish, TNC bilan hamkorlikda trening markazlarini tashkil etish; (3) Institutsional islohotlar - investitsiyalar uchun barqaror va bashorat qilinadigan huquqiy muhit yaratish; (4) Mahalliy sanoatni qo'llab-quvvatlash - FDI va mahalliy yetkazib beruvchilar o'rtasidagi zanjirlarni shakllantirish; (5) Mintaqaviy tengsizlikni kamaytirish - FDI ni poytaxtdan tashqari mintaqalarga yo'naltirish.

Monitoring va baholash tizimini joriy etish uchun: (1) FDI ta'sirini muntazam monitoring qilish uchun indikatorlar tizimini ishlab chiqish; (2) Har bir FDI loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholash mexanizmini joriy etish; (3) Mahalliy korxonalar va ishchi kuchining FDI dan foydalanish darajasini o'lchash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qosimov I., Saydaliyev H. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy va ichki investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri. Prognozlashtirish va Makroiqtisodiy Tadqiqotlar Instituti, 2022.
2. Murtozayev S.A. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning mezbon mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri. Jahon iqtisodiyoti va tashqi iqtisodiy aloqalar, 2023, 4(164).
3. Umea University. How Does Foreign Direct Investment (FDI) Contribute to Economic Growth? Master Thesis, 2024.
4. FERDI. Statistical Overview and Empirical Literature on Foreign Direct Investment and Economic Growth. Working Paper, 2023.
5. MDPI Economics. The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Development in South Asia and Southeastern Asia. *Economies*, 2025, 13(6), 157.
6. SSBFNet. Evaluating the impact of foreign direct investment on economic growth in developing economies: Evidence from South Africa (2000-2023). *International Journal of Research in Business and Social Science*, 2025.
7. Hoshimov J. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning nazariy va amaliy jihatlari. *Interfinance*, 2023.
8. Okonkwo D.N. et al. The Impact of Foreign Direct Investment and International Trade on Nigeria's Economic Growth. *International Journal of Economics and Financial Management*, 2026, Vol. II, No. 2, pp. 49-59.
9. Borensztein E., De Gregorio J., Lee J-W. How does foreign direct investment affect economic growth? *Journal of International Economics*, 1998, 45(1), pp. 115-135.
10. Dunning J.H. The eclectic (OLI) paradigm of international production: past, present and future. *International Journal of the Economics of Business*, 2001, 8(2), pp. 173-190.
11. Ramzan M. et al. Does FDI contribute to economic growth and whether the effect varies with the human capital development level? *Journal of International Development*, 2019.
12. Alvarado R., Iniguez M., Ponce P. Foreign direct investment and economic growth in Latin America. *Economic Analysis and Policy*, 2017.